

Természetismeret választott műveltségterület szigorlati tételsor 2021.

1.

A) A természettudományos megismerés

*A megfigyelés, kísérlet, mérés, modellalkotás.
A föld- és napközéppontú modellek összevetése.
Természettudományos megismerés alkalmazása 5-6.osztályban.*

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 44-54.
Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2003. 78-82. 187-196.
Csapó Benő és Szabó Gábor (szerk. 2012): Tartalmi keretek a természettudomány
diagnosztikus értékeléséhez. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
Természetismeret laboratóriumi praktikum 1. gyakorlat
Zátonyi: Mechanika és hőtan. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002. 6-8.

B) Az élővilág rendszerei, szerveződési szintjei

*Az ötvilág elmélet. Az egyed alatti és feletti szerveződési szintek.
Az élők csoportosítása testfelépítés, anyagcsere folyamataik alapján.*

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 450-453.
Bánkuti-Both-Csorba: A kísérletező ember Kairosz Kiadó 2006. 170-171. 196-198.

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

2.

A) Az anyagok csoportosítása és jellemzése

*Az élettelen anyag szerveződési szintjei (elemi, kémiai részecskék, mezők). Anyagfajták a
mindennapi környezetben: természetes és mesterséges anyagok. Az anyagok csoportosítása
és jellemzése halmazállapot és összetétel szerint. A periódusos rendszer felépítése.*

Természetismeret laboratóriumi praktikum 1. gyakorlat, II.gy III.gy, IV.gy, X.gy
Doba László: Fizikai és kémiai ismeretek Dávid Kiadó 2000, Kaposvár

B) Életközösségek a lakókörnyezetben.

*A lakóhely közelében található természetes és ember által kialakított és fenntartott
életközösségek jellemzése, állapota, változásai.*

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 316-318.
337-341.

<http://www.novenyzetiterkep.hu/termeszettesegmero>

<http://termeszetteseg.blogspot.hu/>

http://termeszettesegmero.hu/rolunk/a_letrehozo_szervezetek

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

3.

A) Fizikai kölcsönhatások

Termikus kölcsönhatás: hőmérséklet, energiamegmaradás, energiafajták, a hasznosíthatatlan energia. Newton törvényei. Mozcásjelenségek a mindennapi környezetben. (egyenletes-, gyorsuló -, körmozgás, forgás, rezgések, hullámok) Gravitációs, elektromos és mágneses kölcsönhatás.

Természetismeret laboratóriumi praktikum, II.gy, VII.,gy, IX.gy
Doba László: Fizikai és kémiai ismeretek Dávid Kiadó 2000, Kaposvár

B) A növényvilág nagy csoportjai testfelépítésük, életmódjuk és környezetükhöz való alkalmazkodás

Mohák, harasztok és virágos növények testfelépítése, életjelenségeik környezeti tényezőkhöz való alkalmazkodásuk szempontjából. A csoportok jellemzése hazai példafajok szerint.

Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2003. 460-464.
Neumayer Éva és tsi szerk.: Terepi vezető-képzés. Magosfa Alapítvány, 2006.

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

4.

A) Földünk vízkészletei

Felszíni és felszín alatti vizeink. Vízrendezések és következményei Magyarországon. A víz, mint oldószer. Karsztjelenségek. Vízisztítás módjai és jelentőségük.

Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2003. 308-317. 318-328.
Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011.337-341.
Természetismeret laboratóriumi praktikum, II.gy

B) A gerinctelen állatok nagy csoportjai, az állati szövetek főbb csoportjai

A férgek, puhatestűek, ízeltlábúak csoportjainak testfelépítése, életjelenségeik környezeti tényezőkhöz való alkalmazkodásuk szempontjából. A csoportok jellemzése hazai példafajok szerint.

Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2006. 465-470. 418-421.
Az állatvilág titkai. Az egysejtűektől az emlősökig. Móra Könyvkiadó 1982.
Neumayer Éva és tsi szerk.: Terepi vezető-képzés. Magosfa Alapítvány, 2006. I ISBN 963 060 141 9

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

5.

A) A Föld

A Föld, mint égitest. A Föld alakja, mozgásai, bemutatása modellezéssel, a mozgások következményei. A Hold és mozgásai (holdfázisok, fogyatkozások, hatásuk). A Föld külső és belső gömbhéjai. A lemeztektonikai modell.

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 409-410. 266-279.

Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2006. 291-329.

B) Az emberi test létfenntartó szervrendszerei és azok működése

A bőr, a csontváz, az izomzat, a légzés, a vér, az emésztés, kiválasztás, idegrendszer-érzékszervek: felépítés és működés. A homeosztázis.

Obál Ferenc: Az emberi test. Medicina 1992.

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011.417-420. Természetismeret laboratóriumi praktikum, XI.gy (érzékszervek)

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

6.

A) A Naprendszer felépítése, jellemzése

A Nap, mint csillag. A mi Naprendszerünk és részei. A Nap hatása a földi életre: a Nap, mint energiaforrás, a fotoszintézis. A távcsövek.

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 403-423.

National Geographic Magyarország 2013 július. 2014.március,

A Világűr titkai Helikon kiadó 1992.

B) Az emberi egyedfejlődés főbb szakaszai

Az ember embrionális fejlődése. Növekedés és fejlődés születés után. Az emberi élet fő szakaszai (csecsemőkortól az idős korig).

Obál Ferenc: Az emberi test. Medicina 1992.

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

7.

A) Tájékozódás térben és időben

A földrajzi fókusz. A naptár, az időmérés csillagászati alapjai, az árnyékvető bot. Térképészeti alapismeretek: alaprajz, méretarány, szintvonal, jelrendszer, térképfajták, domborzatábrázolás. A Föld mágneses tulajdonsága. Az iránytű. A GPS.

Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2006. 40-43. 110-119. 279-290.

Fizikai Szemle 2009/4. 147.o.

<http://fizikaiszemle.hu/archivum/fsz0904/baranyai0904.html>

B) A gerincesek nagy csoportjai és viselkedésük alapjai

A gerincesek testfelépítése, életmódja és környezetéhez való alkalmazkodása. Tanulástípusok az állatvilágban.

Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2003. 471-476.

Bánkuti-Both-Csorba: A kísérletező ember Kairosz Kiadó 2006. 337-350. 423.

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

8.

A) A mérsékelt éghajlati övezet természetföldrajza

A valódi mérsékelt öv földrajzi helyzet, éghajlata, a felszínformáló külső erők.

Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2003. 336-340. 341-343.

Lohász Cecília: Éghajlítás földindulás 3.

B) A növények életjelenségei

A virágos növények önfenntartó életjelenségei (anyagszállítás, fotoszintézis, légzés, kiválasztás). A virágos növények szaporodása, a magképzés. Kísérletek, modellek, mikroszkópi megfigyelések alapján.

Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2003. 435-437. 445-449.

Bánkuti-Both-Csorba: A kísérletező ember Kairosz 2006. 173-177.

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

9.

A) A fénytán alapjai

A fénytán elemei: a fény terjedése, visszaverődésének, törésének alaptörvényei. Tükrök, lencsék, az elektromágneses spektrum.

Természetismeret laboratóriumi praktikum, VIII.gy

B) Az élőlények és környezetük kölcsönhatásrendszere

Az ökológiai környezet, az ökológiai jelzés. A populációk kölcsönhatásai, Tér- és időbeli mintázat változások a hazai életközösségekben, aspektusok (költöző madarak, téli álm, lombhullatás).

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 285-303.

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

10.

A) A földi léptékű ember okozta környezeti változások

Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatásának bemutatása konkrét példákon. Emberi hatások: szennyezések és következményei.

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi : A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 474-482.
Kerényi Attila: Általános környezetvédelem. Mozaik Kiadó, 2006.
Élő bolygó jelentés http://wwf.hu/media/file/LPR_Magyar_2014_02.pdf

B) Az egészségnevelés alapjai, az egészség, mint érték

Sokszálú egészség-sok tényező kórok. Kockázat és betegség. Test és lélek kölcsönhatása. A védekező szervezet. A stressz.

Bánkuti-Both-Csorba: A kísérletező ember Kairosz Kiadó 2006. 503-520.

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

11.

A) A légköri jelenségek és hatásuk az élőlényekre

Légkör, légköri jelenségek. Időjárási és éghajlati elemek. Az üvegházhatás. Az éghajlat és az időjárás élőlényekre gyakorolt hatása. Halmazállapot-változások a természetben.

Természetismeret laboratóriumi praktikum, V.gy, VII.gy.
Doba László: Fizikai és kémiai ismeretek Dávid Kiadó 2000, Kaposvár
Both-Csorba: Források. Nemzeti Tankönyvkiadó 2006. 291-308.

B) A Kárpát-medence természetes életközösségei és ezek védelme.

Hazánk természetes növénytakarója, zonális és azonális életközösségei. Jellemző védett állat és növény fajok

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi : A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 308-318.
Kerényi Attila: Általános környezetvédelem. Mozaik Kiadó, 2006.
Csiszár Ágnes szerk.: Inváziós növényfajok Magyarországon. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron 2012.
<http://mek.oszk.hu/11700/11738/11738.pdf>
<http://www.termeszetvedelem.hu/ozonfajok-magyarorszagon>

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

12.

A) Energiahordozók a természetben - Energiatudatos életmód – Energiakrízis

Energiaforrásaink keletkezése. Energiahordozók a természetben, csoportosításuk: megújuló és nem megújuló. Felhasználásuk előnyei, hátrányai. Erőművek működése. Elektromos energia felhasználása a mindennapi életben. Környezettudatosság a hétköznapi életben az éghajlatváltozással összefüggésben.

Kerényi Attila: Általános környezetvédelem. Mozaik Kiadó, 2006. 116-147.
Neumayer Éva, Zentai Kinga szerk.: Fogyasztó kúra - Környezeti nevelési modulgyűjtemény a fenntartható fogyasztásról. Magosfa Alapítvány, 2010.
Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 509-514.
Energiaklub kiadványai:

Lohász Cecília: Éghajlás földindulás 3.

http://energiaklub.hu/sites/default/files/hatekony_haz_k.jpg

http://energiaklub.hu/sites/default/files/megujulo_k.jpg

http://energiaklub.hu/sites/default/files/nemmeguj_k.jpg

<http://energiaklub.hu/interaktiv/eghajlatvaltozas.html>

Természetismeret laboratóriumi praktikum, VII.gy

B) A Kárpát-medence nagy tájainak földrajza

A Kárpát-medence tájfelosztása. Egy választott tájegység komplex földrajzi bemutatása. Hungarikumok.

[Magyarország Nemzeti Atlasza | 2. kötet | Természeti környezet](#)

Kerényi Attila: Általános környezetvédelem. Mozaik Kiadó, 2006.

http://www.zpok.zoldpok.hu/img_upload/cb3911eba7a31c9c0e48686fa8e3c87/2009_o_bkikotet_klimavalthat.pdf

Természetismeret laboratóriumi praktikum, VI.gy (talaj)

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai

13.

A) Fizikai és kémiai változások környezetünkben.

Változások a környezetünkben. Fizikai változások: halmazállapot-változások, ezek megjelenése a természetben

Az anyagok hőtágulása, a víz különlegessége. Kémiai változások, az égés feltételei, fajtái, oltása. Az anyagmegmaradás törvénye.

Természetismeret laboratóriumi praktikum, X.gy, V.gy

Doba László: Fizikai és kémiai ismeretek Dávid Kiadó 2000, Kaposvár

B) A Kárpát-medence természetes életközösségei

A Kárpát-medence zonális fás és fátlan életközösségei. Nemzeti parkjaink. Jellemző védett fajok.

Bánkuti-Both-Csorba-Horányi: A megőrzött idő Nemzeti Tankönyvkiadó 2011. 308-316.

[Magyarország Nemzeti Atlasza | 2. kötet | Természeti környezet](#)

C) Az A vagy B tétel témaköreinek tantárgypedagógiai vonatkozásai